

การนำหลักสมคบคิดกันกระทำความผิดมาใช้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

เทพนฤทธิ์ พีพิมาย¹ สุขสมัย สุทธิบัติ²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การนำหลักสมคบคิดกันกระทำความผิดมาใช้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยการนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสมคบคิด ซึ่งประกอบไปด้วย ความหมาย แนวคิดหลักสมคบคิดตามระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และหลักสมคบคิดตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ไม่ได้มีการนำหลักกฎหมายความผิดฐานสมคบมาใช้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 3 (5) ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 28 (1) (2) และ (4) ให้รวมถึงการดำเนินการกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็น “ผู้สมคบ” ด้วยไม่ว่าจะมีข้อหาหรือความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกันรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561; หลักสมคบคิด; ผู้สมคบ

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

เทพนฤทธิ์ พีพิมาย และสุขสมัย สุทธิบัติ. (2566). การนำหลักสมคบคิดกันกระทำความผิดมาใช้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 13(2), 326-340.

¹ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: thepnarit.pm@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Implementation of Conspiracy in the Organic Act on Anti-Corruption B.E. 2561

Thepnarit Phipimai¹ Suksamai Sutthibodee²

Abstract

This academic article aims to analyze the application of conspiracy in the Organic Act on Anti-Corruption B.E. 2561 by applying the concepts and theories about conspiracy. It includes the meaning, concepts of conspiracy principles in the common law system and the civil law system and the conspiracy principles under relevant Thai law. Including the Organic Act on Anti-Corruption B.E. 2561 as a framework for analysis.

Findings are as follows: The Organic Act on Anti-Corruption B.E. 2561 does not apply conspiracy in the same way as the Criminal Court for Corruption and Misconduct Act B.E. 2559, Section 3 (5). Organic Act on Anti-Corruption B.E. 2561 by requiring the NACC under Section 28 (1) (2) and (4) to include action against other persons who are “conspirators” also, regardless of whether there are charges or other related offenses included or not.

Keywords: The Organic Act on Anti-Corruption B.E. 2561; Conspiracy; Conspirator

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Phipimai, T., & Sutthibodee, S. (2023). The implementation of conspiracy in the Organic Act on Anti-Corruption B.E. 2561. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 13(2), 326-340.

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok 10240, Thailand
Corresponding Author Email: thepnarit.pm@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

บทนำ

นับตั้งแต่มีองค์กรอิสระ โดยเฉพาะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการดำเนินการไต่สวนความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตในหน้าที่ ปัญหาการทุจริตในวงราชการไม่ได้ลดน้อยถอยลงจากที่คาดหวังไว้ เพราะลักษณะของการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูง ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ เช่น รัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้แทนนิติบุคคล มีหน้าที่บริหารองค์การหรือหน่วยงานของรัฐมีอำนาจในการกระทำนิติกรรมกับหน่วยงานต่างๆ ในภาคเอกชน หรือในภาครัฐด้วยกันก็มี ที่มีเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวงเงินสูงๆ มักจะได้ยินข้อครหาว่ามีการให้ค่าคอมมิชชั่น (commission) ซึ่งเป็นค่าตอบแทน อันเป็นผลประโยชน์ที่ไม่ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งการที่ผู้ประกอบการต้องกันเงินส่วนหนึ่งเป็นค่าคอมมิชชั่นแล้ว งบประมาณที่ใช้ไปก็ไม่ได้ใช้อย่างเต็มที่งานที่ได้ก็ได้ประสิทธิผลน้อยกว่าที่ควรจะเป็น และต้องยอมรับกันว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นนักการเมืองที่มีหน้าที่ในการบริหารประเทศ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่ารายได้ค่าตอบแทนจากการเป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี ไม่ได้ให้ค่าตอบแทนมากมายถึงกับร่ำรวย แต่ปรากฏว่านักการเมืองผู้นั้นหรือญาติหรือบุคคลแวดล้อมกับมีฐานะที่ดีขึ้น ซึ่งก็เป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่กันผลประโยชน์จากงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งมีการทุจริตทั้งแบบทางตรงและทางอ้อม

การทุจริตในหน้าที่นั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องมักจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง หรือเป็นผู้ชี้แนะทาง โดยไม่ได้มาลงมือกระทำความผิดเอง ในฐานะเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน เพราะการทำเช่นนั้นมักจะมีพยานหลักฐานเชื่อมโยงไปถึงได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีตำแหน่งสูงกว่าอธิบดีในส่วนราชการส่วนกลาง ผู้ว่าราชการจังหวัดในส่วนภูมิภาค

หรือสูงกว่าปลัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสูงกว่าผู้บริหารองค์การส่วนท้องถิ่น อันเป็นนักการเมืองระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ ที่เป็นเจ้าของคะแนนเสียงอยู่ก็มีอยู่ไม่น้อย ดังนั้น จึงมักจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงกว่านั้น หรือนักการเมือง มักจะเป็นการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ได้โครงการต่างๆ ที่ต้องทำตามนโยบายนั้น และเป็นผู้ที่รู้อยู่ว่าจะเสนอรัฐบาลทำอะไร ก็มีการวางแผนล่วงหน้าสำหรับการจัดซื้อจัดจ้าง หรือที่เรียกว่า “ทุจริตเชิงนโยบาย” ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าการวางแผนของนักการเมือง ซึ่งหลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ว่าต้องมีการลงมือกระทำความผิดจึงจะเป็นความผิด ซึ่งผู้กำหนดนโยบายหรือแผนการนั้น ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องเลย แต่ก็เป็นที่ยึดกันอยู่ อย่างเช่นกรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำสั่งยึดทรัพย์ของอดีตนายกรัฐมนตรีท่านหนึ่ง ที่มีพฤติกรรมส่อในการดำเนินนโยบายเรื่องสัญญาสัมปทานโทรศัพท์มือถือ การให้เงินกู้ต่อรัฐบาลพม่าเพื่อให้ซื้อสินค้าของบริษัทที่ตนเคยมีผลประโยชน์อยู่ด้วย แต่การทำการต่างๆ นั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารหน่วยงานที่อาจจะต้องรับผิดชอบทางอาญาเพราะเป็นผู้ลงมือหากมีการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวแต่ไม่อาจลงโทษอดีตนายกรัฐมนตรีท่านนั้นได้ เพราะไม่ได้มีการลงมือกระทำความผิด ซึ่งก็ยังมีนักการเมืองอีกมากมายที่มีพฤติกรรมเช่นนั้น

จึงเห็นได้ว่า หลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ว่ามีความผิดต่อเมื่อลงมือกระทำความผิดถึงขั้นลงมือนั้นจึงไม่อาจเป็นความผิดได้ ปัญหาการทุจริตของประเทศไทยยังคงมีอยู่ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้มีความสนใจที่จะนำหลักสมคบคิดกันกระทำความผิดมาใช้ในการวิเคราะห์ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไรที่จะนำมาใช้บังคับกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 อันจะส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการสมคบคิด

Bassano, Harrison, Hughes, Finan, Gallagher, and Naffky (1998) ได้อธิบายว่า Conspiracy หมายความว่า การคบคิดกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ที่เป็นความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เกิดผลสำเร็จหรือเพื่อกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ซึ่งในตัวของมันเองไม่เป็นความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากแต่ใช้วิธีการที่เป็นความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยผลของการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นขึ้น

แนวคิดหลักสมคบคิดตามระบบกฎหมายจารีตประเพณี และระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร

ความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดมีวิวัฒนาการมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law system) โดยแนวคิดหลักกฎหมายสมคบในระบบกฎหมายจารีตประเพณี หมายความว่า การคบคิดกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ที่เป็นความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เกิดผลสำเร็จหรือเพื่อกระทำการอันมีวัตถุประสงค์ ซึ่งในตัวของมันเองไม่เป็นความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่หากใช้วิธีการที่เป็นความผิดหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยผลของการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นขึ้น ในสมัยเดิมได้นำหลักกฎหมายสมคบนี้ไปใช้ลงโทษในทางแพ่งด้วย

ส่วนในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law system) การสมคบกันกระทำความผิดจะถูกบัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองเป็นสำคัญ ประเทศในกลุ่มทวีปยุโรปนำหลักกฎหมายนี้ไปใช้กับการคบคิดกันในทางลับ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองหรือคณะบุคคลในรัฐบาล ต่อมาได้รับการยอมรับบังคับใช้กับการกระทำผิดที่เป็นรูปขององค์กรอาชญากรรม อันเป็นอันตรายต่อสังคมเป็น

พิเศษ (Wagner, 1951)

ความผิดฐานสมคบ ในทางตำราของประเทศที่มีระบบกฎหมายแบบ Common Law กำหนดให้ความผิดเรื่องนี้เป็นความผิดที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ (inchoate offences) โดยความผิดฐานสมคบกันนี้เป็นการกระทำที่อยู่ในขั้นตอนของการคิดและตัดสินใจ แต่เป็นการคิดและตัดสินใจโดยสมคบกันว่าจะไปกระทำความผิดโดยเจตนา โดยที่ยังไม่ได้มีการกระทำต่อไป ก็เป็นความผิดฐานสมคบกันแล้ว ซึ่งการที่รัฐต้องกำหนดให้คนที่สมคบกันไปกระทำความผิด เป็นเพราะรัฐต้องการที่จะสร้างอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เข้าไปแทรกแซงการกระทำอันเป็นการเริ่มต้นของการกระทำความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้นในอนาคต และเหตุผลอีกประการหนึ่งผู้กระทำความผิดฐานสมคบนั้นได้กระทำการที่แสดงถึงเจตนาร้ายโดยการสมคบกัน ซึ่งเลยขั้นตอนของการคิดว่ากระทำความผิดมาแล้ว (Saraki, 2022) ดังนั้น การนำหลักกฎหมายนี้มาใช้บังคับก็เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้บุคคลก่อให้เกิดผลร้าย โดยแทรกแซงตั้งแต่ขั้นตอนแรกที่จะกระทำความผิด โดยเดิมที่เข้าใจกันว่าความผิดขั้นสมคบเป็นส่วนหนึ่งของการพยายามกระทำความผิด แต่ต่อมาได้มีการพิจารณาอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เห็นว่า ทั้งสองอย่างมีความแตกต่างกัน เพราะวัตถุประสงค์ที่ต้องการป้องกันการกระทำความผิด และต้องมีการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป และมีความผิดสำเร็จทันทีเมื่อมีการตกลงกันโดยการสมคบ เพราะเมื่อตกลงกันแล้วก็สร้างความเสี่ยงในการที่จะกระทำการอันที่ได้ตกลงกันไว้ อันเป็นอันตรายต่อเหยื่อ และเป็นอันตรายต่อสาธารณชนด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับความผิดฐานพยายามนั้นเป็นขั้นตอนที่ใกล้ชิดต่อผล (proximity rule) ที่ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดฐานพยายามกระทำความผิด

ดังนั้น ในปัจจุบันความผิดฐานสมคบได้รับการยอมรับในระบบ Common Law ด้วยเหตุผล (1) ความผิดฐานสมคบลงโทษบุคคลที่ตกลงกันกระทำความผิด

การตกลงกัน (agreement) เป็นการกระทำที่แสดงออกซึ่งเจตนาของผู้สมคบ (conspirators) กรณีจึงถือว่าความผิดฐานสมคบมี “การกระทำ” ตามหลักความรับผิดทางอาญาแล้ว (2) ความผิดฐานสมคบมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน การตกลงกันถือว่าเป็นการเตรียมการเพียงพอที่กฎหมายจะเข้าไปแทรกแซงได้แล้ว เป็นการลดความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย (3) มีการใช้กับความผิดสมคบกันในรูปขององค์กรอาชญากรรม รวมถึงองค์กรอาชญากรรมที่มีผลกับความปลอดภัยของระหว่างประเทศด้วย และ (4) การคบคิดของบุคคลจำนวนมากก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม

กรอบในการวิเคราะห์

ผู้เขียนนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสมคบคิด (conspiracy) ซึ่งประกอบไปด้วย ความหมาย แนวคิดหลักสมคบคิดตามระบบกฎหมายจารีตประเพณีและระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร และหลักสมคบคิดตามกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (2) ประมวลกฎหมายอาญา (3) ประมวลกฎหมายยาเสพติด (4) พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหยาญและเด็ก พ.ศ. 2540 (5) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 (6) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และ (7) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 รวมทั้งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

ในปัจจุบันพบว่าประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและ

ประพฤติมิชอบหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 85 (1) ที่กำหนดให้การกระทำผิดวินัยในลักษณะปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งการทุจริตต่อหน้าที่ราชการตามมาตรา 11 โดยหลักแล้วจะต้องมีองค์ประกอบความผิด 4 ประการ คือ (1) มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ (2) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้นโดยมิชอบ (3) เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ และ (4) มีเจตนาทุจริต (เจตนา) ทั้งนี้ หากไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานทุจริต อาจผิดวินัยฐานอื่น เช่น ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือประพฤติด้อยอย่างร้ายแรง ซึ่งต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป โดยหลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย “ฐานทุจริตต่อหน้าที่ราชการ” คือ (1) ผู้นั้นมีเจตนาหรือเจตนาทุจริตต่อหน้าที่ราชการ (2) โทษที่จะลงควรลงโทษ เป็นไล่ออกจากราชการ และ (3) การนำเงินที่ทุจริตไปแล้วมาคืน หรือมีเหตุควรลดหย่อนอื่นใด ทั้งนี้ ไม่อาจลดโทษเหลือเป็นปลดออกจากราชการได้และต้องมีพยานหลักฐานชัดเจนพอสมควร ดังนี้ (1) มีหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ (2) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้นโดยมิชอบ (3) เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ และ (4) มีเจตนาทุจริต ส่วนระดับโทษ คือ ไล่ออกจากราชการสถานเดียว กล่าวคือ (1) ลงโทษน้อยกว่าไล่ออกไม่ได้ (2) อ้างเหตุลดหย่อนโทษไม่ได้ (3) ไม่ระบุจำนวนเงินว่ามากหรือน้อยเพียงใด และ (4) ให้ดูที่เจตนา คือ พฤติกรรมสื่อเจตนาตนเอง

นอกจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 แล้ว ก็ยังมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2559 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2559 และประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เป็นต้น

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 พบว่า มาตรา 28 ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้ (1) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง (2) ไต่สวนและวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม (3) กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบและเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของบุคคลดังกล่าว (4) ไต่สวนเพื่อดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ (5) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือกฎหมายอื่น อีกทั้งในมาตรา 30 ยังกำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 28 (1) (2) และ (4) ให้รวมถึงการดำเนินการกับบุคคลอื่นซึ่งเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้หรือนิติบุคคลที่เกี่ยวข้อง

กับการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตามมาตรา 28 (1) (2) และ (4) เพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายด้วย ซึ่งความหมายของคำว่า “ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน” นั้น หมายถึง ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 มาตรา 84 และมาตรา 86 ตามลำดับอีกด้วย

สำหรับคำว่า “ทุจริตต่อหน้าที่” ในมาตราดังกล่าวนั้น มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง “ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น” ดังนั้น คดีความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่จึงอาจแยกได้ดังนี้

(1) ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 ถึงมาตรา 156 อันเป็นการกระทำทุจริตหาผลประโยชน์ตามกฎหมายตามมาตรา 1 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีอยู่รวม 11 ฐานความผิด และความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ในกรณีเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตด้วย

(2) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หมายถึง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 158 ถึงมาตรา 166 อันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยไม่ถึงกับต้องทุจริต มีอยู่รวม 13 ฐานความผิด และความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ในกรณีเป็นเพียงการปฏิบัติ

หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

(3) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หมายถึง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 200 ถึงมาตรา 203 ที่ว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของตุลาการ ซึ่งหมายรวมถึงตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย

(4) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หมายถึง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่ไม่ใช่ประมวลกฎหมายอาญา ดังเช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีบทบัญญัติมาตรา 13 ให้ถือว่ากระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ของข้าราชการเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการมีผลประโยชน์ทับซ้อน กฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ หรือกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติให้ถือว่าการกระทำตามกฎหมายดังกล่าวเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ (Inthuphuti, 2019)

จะเห็นว่า การทุจริตในความผิดดังกล่าวจะต้องเป็น “เจ้าพนักงานของรัฐ” เท่านั้น หากไม่ใช่เสียแล้วอย่างมาก็เป็นได้เพียง “ผู้สนับสนุน” (Boonnan & Panpan, 2019) เช่น ในคดีหมายเลขแดงที่ อม. 10/2552 (คดีห้วยบนดิน 1) ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสั่งลงโทษจำเลยที่ 42 เป็นเพียงพนักงานในองค์การของรัฐ ไม่ได้เป็นเจ้าพนักงาน จึงเป็นได้แต่เพียงผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157, 86 และถือว่าจำเลยที่ 42 เป็นพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 11 อีกบทหนึ่งด้วย หรือตัวอย่างในคดีหมายเลขแดงที่ อม. 60/2559 (คดีทุจริตปู) ที่ศาลตัดสินว่า เมื่อจำเลยที่ 2 ไม่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจ

หรือหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อปุ๋ยอินทรีย์ จึงไม่อาจถือว่าจำเลยที่ 2 เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐผู้มีอำนาจหรือหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 จำเลยที่ 2 ย่อมขาดคุณสมบัติในฐานะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด แต่เป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 นี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าอาจจะจะเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถเอาผู้ที่ร่วมกระทำความผิดจริงหรือผู้ที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำความผิด เหตุเพราะขาดคุณสมบัติในฐานะเป็นผู้ร่วมกระทำความผิด มาลงโทษได้

นอกจากจะสะท้อนให้เห็นปัญหาที่กล่าวมาแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่าในการดำเนินคดีอื่นๆ ของศาล กับผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ทรงอิทธิพลต่างๆ ที่ผ่านมา จะพบว่าการทุจริตที่เกิดขึ้นมักเกิดจากปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจเอกชน ซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจ และสังคมในวงกว้าง อันส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ที่จะต้องสูญเสียงบประมาณไปกับการทุจริตแล้ว ยังทำให้เอกชนที่สามารถฟ้องร้องภาครัฐเรียกค่าเสียหายจากการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจเมื่อโครงการถูกระงับอีกด้วย

แม้ว่าปัจจุบันจะมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการมีผลประโยชน์ทับซ้อน กฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ หรือกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติให้ถือว่ากระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ แต่ก็ยังพบว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 แม้กำหนดโทษไว้หนักกว่าโดยโทษสูงสุดอาจจำคุกนานถึง 20 ปี (มีตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป) แต่ในความ

ผิดเดียวกันก็มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ พ.ศ. 2535 ที่การกำหนดโทษของผู้กระทำการทุจริตแต่โทษทางวินัยซึ่งนับว่าเบามาก เช่น ลดเงินเดือน ย้ายออกจากหน่วยงานที่มีปัญหา หากโทษหนักหน่อยก็อาจจะให้ออกจากราชการโดยไม่มีเงินบำนาญ ส่วนโทษจำคุกไม่มี ดังนั้น เมื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้มีสองฉบับ โอกาสในการกำหนดโทษที่เบา กว่าโดยอาศัยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ พ.ศ. 2535 จึงมีสูงกว่าการไปใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ด้วยเหตุนี้ นักธุรกิจเอกชนที่ทำความผิดมักจะไม่ได้รับโทษเนื่องจากปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย นักการเมืองแม้มีโทษจำคุกบ้างก็ปรากฏว่า นักการเมืองส่วนใหญ่เอาเงินที่โกงบ้านเมืองมาได้นำไป เสวยสุขในกัมพูชาบ้าง ประเทศอื่นๆ บ้าง ไม่อาจนำมา ลงโทษได้ตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ตามสภาพการณ์ปัจจุบันเป็นที่ ยอมรับว่านิติบุคคลสามารถที่จะถูกลงโทษได้ แต่ส่วน ของการกำหนดโทษหรือการบังคับใช้โทษทางอาญา ต่อนิติบุคคลยังคงมีปัญหา เนื่องจากยังไม่มีกฎหมาย บัญญัติไว้โดยชัดเจน โดยเฉพาะความผิดอันเกิดจาก การสมยอมในการเสนอราคา ตามพระราชบัญญัติว่า ด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของ รัฐ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ เนื่องจากโทษทางอาญาถือเป็น ผลร้ายที่สำคัญของสภาพบังคับทางอาญา ซึ่งการ ลงโทษนิติบุคคลเมื่อพิจารณาถึงโทษที่บัญญัติไว้ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 โดยกำหนดโทษ สำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดไว้ ได้แก่ ประหาร ชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สินโดยมีโทษ ปรับอย่างสูงไม่เกินสี่แสนบาท ซึ่งจะเห็นได้ว่า โทษที่ บัญญัติไว้ดังกล่าวมุ่งหมายที่จะลงโทษตัวบุคคลธรรมดา มากกว่าลงโทษนิติบุคคล

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ความรับผิดทางอาญาของ นิติบุคคลในประเทศไทยพบว่า นิติบุคคลไม่สามารถ

ทำความผิดและรับโทษทางอาญาได้ เว้นแต่มีกฎหมาย บัญญัติไว้ชัดเจนหรือโดยปริยายว่าให้นิติบุคคลรับผิด ทางอาญาในความผิดนั้นๆ แต่เมื่อพิจารณาหลักการ เรื่องความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลของประเทศ ไทย ยังขาดความชัดเจนในบทบัญญัติของกฎหมาย โดยเฉพาะความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด เกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทนของนิติบุคคลเข้ามาเสนอ ราคากับหน่วยงานของรัฐ โดยมีได้มีการกำหนดโทษ ที่จะลงแก่นิติบุคคลอันส่งผลถึงการบังคับใช้กฎหมาย ดังกล่าว นอกจากนี้ ความผิดอันเกิดจากการสมยอม ในการเสนอราคาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด เกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 ผู้ที่ร่วมกระทำความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วย งานของรัฐ หรือที่เรียกว่า “ฮั้ว” ประกอบด้วยบุคคล หลายฝ่ายโยงใยร่วมกันกระทำความผิด แบ่งเป็นกลุ่ม ผลประโยชน์ โดยการฉ้อโกงรัฐ ทำให้รัฐได้รับความ เสียหายทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างร้ายแรง ถือได้ ว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ที่เปรียบเสมือนการ ปล้นชาติ ซึ่งยากแก่การป้องกันและปราบปราม เพราะ ผู้ประกอบอาชญากรรมเป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง มี ตำแหน่งหน้าที่ มีความรู้ด้านการทุจริต มีฐานะทาง เศรษฐกิจดี ร่วมกันกระทำความผิดเป็นขบวนการหรือ เป็นองค์กรเครือข่ายโดยอาศัยความไว้วางใจจากสังคม (Reform the Penalties for Corrupt People, 2014)

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการตรากฎหมายดังกล่าวเพื่อ แก้ไขปัญหาแล้ว และได้มีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระ ขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยก็ตาม แต่ ปัญหาการทุจริตก็ยังไม่ลดลง จะเห็นได้ว่าเนื่องจาก กระบวนการบังคับใช้กฎหมายและระบบการลงโทษ ผู้กระทำความผิดไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และ พยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในความครอบครอง ของผู้ทรงอิทธิพล ทำให้การเข้าถึงหลักฐานเหล่านั้น สามารถกระทำได้ยาก หรือการหว่าดกลัวอิทธิพลของ

พยานบุคคล ให้ไม่กล้าที่จะมาให้การหรือเบิกความต่อศาล (Supmork, 2009) และการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำการทุจริตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ก็พบว่าเป็นการกระทำความผิดที่ศาลปรับเข้าเป็นความผิดแต่ละบทแต่ละมาตราของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะเห็นว่า การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเช่นนี้เป็นการลงโทษเฉพาะตัวบุคคล ไม่มีการพิสูจน์ความผิดที่โยงใยกันของกลุ่มขบวนการทุจริตซึ่งพิจารณาจากรูปแบบการดำเนินงานเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันที่ค่อนข้างชัดเจน อีกทั้งการเกิดช่องว่างของกฎหมายในเรื่องของการดำเนินคดีกับผู้ทำการทุจริต ที่มีบทลงโทษไม่เหมาะสมกับความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษของกฎหมาย

ทั้งนี้ หลักทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ที่ว่ากระบวนกรกระทำความผิดมีอยู่ 4 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 มีการคิดที่จะกระทำความผิด ขั้นตอนที่ 2 มีการตกลงที่จะกระทำความผิด ซึ่งตามหลักแล้วคิดว่าจะไปฆ่าเขานั้นยังไม่มี ความผิด แม้ว่าจะตกลงแล้วก็ยังไม่มี ความผิด เมื่อเข้าขั้นตอนที่ 3 คือ เตรียมการ เช่น เตรียมปืนเพื่อฆ่าเขานั้นก็ยังไม่ผิด และเมื่อเข้าขั้นตอนที่ 4 คือ ขึ้นลงมือกระทำ เคลื่อนไหวร่างกายหรือรถแวนการเคลื่อนไหวร่างกายตามที่ตกลงใจ เช่น ยกปืนเล็งและนิ้วอยู่ในไกพร้อมที่จะเหนี่ยวไกปืน เช่นนี้ถือว่าลงมือยอมเป็นความผิดแล้ว อยู่ที่จะสำเร็จตามที่เจตนาหรือไม่ ซึ่งความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร นั้นเป็นข้อยกเว้นเลย เพียงเข้าขั้นตอนที่ 2 คือ มีการตกลงที่เข้าเป็นสมาชิกอั้งยี่ก็เป็นความผิดแล้วตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 209 หรือสมคบกันตั้งแต่ 5 คน เพื่อเป็นช่องโจรก็ผิดแล้วตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 210 หลักความรับผิดชอบเรื่องนี้ทางทฤษฎีกฎหมายหรือหลักกฎหมายเรียกว่า “มีความรับผิดชอบหลักสมคบคิด” หรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Conspiracy”

ความผิดฐานตกลงสมคบกันเพื่อกระทำความผิดพบว่า มีวิวัฒนาการมาจากระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law system) หลักการสำคัญของการตกลงสมคบกันกระทำความผิด คือการรู้เห็นเป็นใจหรือตกลงร่วมกัน (agreement) โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อกระทำการอันเป็นความผิดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการใดก็ตาม การบัญญัติให้การตกลงสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งในกลุ่มประเทศในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law system) เห็นว่า การตกลงกันกระทำความผิดเป็นการกระทำที่เพียงพอของขั้นตอนการเตรียมการกระทำความผิดที่กฎหมายจะต้องเข้าไปแทรกแซงยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งเทียบเคียงได้กับการกระทำที่ใกล้ชิดต่อผล (proximate act) ที่ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดฐานพยายามกระทำความผิด

การบัญญัติให้ความผิดฐานสมคบเป็นการห้ามมิให้มีการตกลงกันกระทำความผิด อันเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและเป็นการยับยั้งไม่ให้บุคคลใดกล้าเข้ามาร่วมตกลงสมคบกับบุคคลอื่นเพื่อกระทำความผิด ไม่ว่าจะมีการคบคิดกันหรือสมคบกันมาก่อนแล้วหรือไม่ เพราะการปล่อยให้บุคคลรวมตัวกันสมคบหรือคบคิดกันจนเพิ่มเป็นจำนวนมากขึ้น ย่อมจะกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่ใหญ่ขึ้นและเป็นองค์กรอาชญากรรมอันเป็นอันตรายต่อสังคม การนำหลักการตกลงสมคบกัน (conspiracy) มาใช้กับกลุ่มอาชญากรรมหรือองค์กรอาชญากรรม ทำให้เกิดความสับสนที่จะนำผู้กระทำความผิดที่เป็นสมาชิกองค์กรอาชญากรรมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพิสูจน์ความผิดมีเพียงแค่นี้ได้มีการตกลงกันกระทำความผิด ซึ่งง่ายกว่าการพิสูจน์ความผิดหลังจากที่มีการลงมือกระทำผิดแล้วว่ามีผู้ใดเป็นผู้ลงมือกระทำผิดทฤษฎีหลักการ

ตกลงสมคบกันกระทำความผิด จึงสามารถพิสูจน์ความผิดและดำเนินคดีกับผู้สมคบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าความผิดฐานอื่น ซึ่งโดยปกติจะต้องมีการลงมือกระทำความผิดเสียก่อน มิฉะนั้นไม่สามารถจับกุมดำเนินคดีได้ แนวคิดทฤษฎีสมคบกันกระทำความผิดจึงยึดหลักการตกลงกันกระทำความผิดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาดังนั้น แม้มีเพียงแค่การตกลงกันโดยยังมิได้มีการลงมือกระทำความผิดก็ถือว่าความผิดสำเร็จเกิดขึ้นแล้ว ในขั้นตอนของการตกลงใจร่วมกัน (resolution) อันเป็นขั้นตอนก่อนขึ้นการเตรียมการกระทำความผิด ความผิดฐานตกลงสมคบจึงเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหากจากฐานความผิดที่ประสงค์ลงมือกระทำความผิด ประเทศในระบอบกฎหมายจารีตประเพณี เช่น อังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้กำหนดขอบเขตการใช้บังคับความผิดฐานตกลงสมคบอย่างกว้างขวาง เพราะลักษณะความผิดฐานตกลงสมคบเป็นความผิดอาญาทั่วไปทำนองเดียวกันกับการพยายามกระทำความผิด และความรับผิดของผู้ตกลงสมคบกันกระทำความผิดเป็นความผิดที่แยกต่างหากจากความผิดหลัก (substantive offense) (Charoonrojn & Bruranajroenrak, 2019)

ส่วนการนำหลักกฎหมายความผิดฐานสมคบมาใช้ในประเทศไทยที่ผ่านมา นั้น ปรากฏขึ้นชัดในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย ที่ได้นิยาม “สมคบ” ไว้ในมาตรา 6 (8) ว่า “ถ้าบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมรู้ด้วยกันเพื่อจะกระทำความผิด ท่านว่าคนเหล่านั้นสมคบกัน” ซึ่งถ้อยคำ “สมรู้ด้วยกัน” นี้ก็คือการตกลงกันระหว่างบุคคล อันเป็นลักษณะของสัญญาอย่างหนึ่งที่มีความประสงค์ผิดกฎหมาย โดยผู้ที่จะมาทำการสมคบกันนั้น ต้องมีสองฝ่าย ฝ่ายละอย่างน้อยหนึ่งคน ซึ่งบุคคลนี้ได้ทำการตกลงเป็นพวกเดียวกัน โดยตั้งใจที่จะกระทำความผิดร่วมกัน และจะเป็นเจ้าของการกระทำนั้นด้วยกันทุกคน (Lekavanich, 1925) ฉะนั้นการสมคบกันในกฎหมาย

ลักษณะอาญาจึงต้องประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการกระทำที่เป็นองค์ประกอบภายนอกคือการสมรู้ และองค์ประกอบภายในมีเจตนาหรือมูลเหตุจูงใจคือเพื่อกระทำความผิด อย่างไรก็ดี นิยามดังกล่าวก็มิได้มีลักษณะเป็นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความผิดอาญาของบุคคล มีเพียงการบัญญัติไว้ในเฉพาะบางฐานความผิดที่กฎหมายประสงค์จะลงโทษเท่านั้น ได้แก่ ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูลตามมาตรา 97 วรรคสอง สมคบกันหรือสมรู้เป็นใจเพื่อประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวและมาตรา 102 สมคบกันคิดการเพื่อจะกบฏ ความผิดฐานกบฏภายนอกพระราชอาณาจักรตามมาตรา 105 สมคบกับรัฐบาลประเทศอื่นเพื่อให้พระราชอาณาจักรไปอยู่ใต้อำนาจประเทศอื่นและมาตรา 111 สมคบกันเพื่อกระทำการประทุษร้ายต่อพระราชอาณาจักร และความผิดฐานสมคบกันเป็นช่องโจรตามมาตรา 178 บุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปสมคบกันเพื่อจะกระทำความผิดอย่างใดๆ ที่บัญญัติไว้ตั้งแต่ส่วนที่ 2 จนถึงส่วนที่ 9 ในภาคที่ 2 แห่งกฎหมายนี้

ต่อมาในปี พ.ศ. 2500 ได้มีการตราประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแทนกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ก็ไม่มีนิยามเกี่ยวกับการสมคบ มีเพียงการบัญญัติความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 114 สมคบกันเพื่อเป็นกบฏและความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามมาตรา 210 สมคบกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในภาค 2 นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นช่องโจร จะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติในทำนองเดียวกับกฎหมายลักษณะอาญา

เมื่อการกระทำผิดของอาชญากรรมได้ขยายในวงกว้าง และประมวลกฎหมายอาญาไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นเรื่องยากที่จะเอาผิดกับบุคคลที่เป็นหัวหน้าองค์กรหรือผู้อยู่เบื้องหลังการ

กระทำความผิด จึงได้มีการนำหลักกฎหมายความผิดฐานสมคบมาใช้ ดังที่ปรากฏในกฎหมายฉบับต่างๆ ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 1 “ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด” หมายความว่า ความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด เว้นแต่มีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และให้หมายรวมถึงการสมคบ สนับสนุนช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

มาตรา 127 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินห้าแสนบาท

ถ้าได้มีการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่การกระทำตามวรรคหนึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปที่รวมตัวกันช่วงระยะเวลาหนึ่งและร่วมกันกระทำการใด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและเพื่อได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่น

2. พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 7 ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามกฎหมายที่ระบุในมาตรา 5 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันไปแล้ว ผู้ร่วม

สมคบด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษตามที่ได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือศาลจะไม่ลงโทษเลยก็ได้

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 9 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้หนึ่งหรือลงโทษผู้หนึ่งน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้

4. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 มาตรา 4

ผู้ใดตกลงร่วมกันในการเสนอราคา เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้มีสิทธิทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ โดยหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม หรือโดยการกีดกันมิให้มีการเสนอสินค้าหรือบริการอื่นต่อหน่วยงานของรัฐ หรือโดยการเอาเปรียบแก่หน่วยงานของรัฐอันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี และปรับร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการเสนอราคาสูงสุดในระหว่างผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น หรือของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐแล้ว แต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ผู้ใดเป็นธุระในการชักชวนให้ผู้อื่นร่วมตกลงกันในการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษตามวรรคหนึ่ง

5. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 “องค์กรอาชญากรรม” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งมีการจัดโครงสร้างโดยสมคบกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราวหนึ่ง และไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างที่ชัดเจน มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกอย่างแน่นอน หรือมีความต่อเนื่องของสมาชิกภาพหรือไม่ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง หรือหลายฐานที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงตั้งแต่สี่ปีขึ้นไป หรือกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา 9 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้ที่สมคบกันกระทำความผิดคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคนต้องระวางโทษตามที่ได้บัญญัติไว้สำหรับ

ความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้นต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้มีการสมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

มาตรา 10 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 6 ได้กระทำโดยร่วมกันตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปหรือโดยสมาชิกขององค์กรอาชญากรรม ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้กึ่งหนึ่ง

ในกรณีที่สมาชิกขององค์กรอาชญากรรมได้กระทำความผิดตามมาตรา 6 สมาชิกขององค์กรอาชญากรรมทุกคนที่เป็นสมาชิกอยู่ในขณะที่กระทำความผิดและรู้เห็นหรือยินยอมกับการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น แม้จะมีได้เป็นผู้กระทำความผิดนั้นเอง

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำเพื่อให้ผู้เสียหายที่ถูกพาเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรตกอยู่ในอำนาจของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการตกลงร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดในความผิดฐานสมคบ แม้ยังมิได้มีการลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกันไว้ก็ถือได้ว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้ว ลักษณะพิเศษของความผิดฐานสมคบนี้แตกต่างจากความผิดฐานสนับสนุนซึ่งต้องมีการกระทำความผิดที่สนับสนุนด้วย มิฉะนั้นก็ไม่มีฐานสนับสนุน และจะเห็นว่า

กฎหมายดังกล่าวได้มีการนำหลักกฎหมายความผิดฐานสมคบมาใช้ ซึ่งคำว่า “สมคบ” เป็นการกระทำทำนองเดียวกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 210 แต่พระราชบัญญัติต่างๆ ดังกล่าว ได้มีการขยายความของการกระทำความผิดต้องมีการ “ตกลงกัน” เป็นองค์ประกอบความผิดด้วย เพราะความผิดฐานสมคบเป็นรูปแบบความผิดที่เป็นการเริ่มต้นที่กำหนดให้การตกลงกันจะไปกระทำความผิดอาญาระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเป็นความผิดอาญา ซึ่งนอกจากจะมีเหตุผลเบื้องหลังทั่วไปในการป้องกันความเสียหายในการป้องกันไม่ให้อาชญากรสามารถดำเนินการกระทำความผิดที่มุ่งหมายไปโดยตลอดจนเกิดความเสียหายแล้ว ยังมีเหตุผลเบื้องหลังพิเศษมาจากสมมุติฐานของนักนิติศาสตร์ที่ว่า การดำเนินการกระทำความผิดอาญาของกลุ่มบุคคลนั้นย่อมมีอัตราเสี่ยงของอันตรายและส่งผลให้เกิดความเสียหายมากกว่ากรณีที่มีการดำเนินการโดยบุคคลเพียงคนเดียว เพราะเมื่อมีการร่วมกันดำเนินการหลายคนโอกาสที่การกระทำความผิดจะสำเร็จก็มีมากขึ้น รวมไปถึงการปิดบังการกระทำความผิดก็มีความง่ายตายยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นหากรัฐปล่อยกลุ่มบุคคลดังกล่าวดำเนินการล่วงเลยไปจนถึงขั้นตอนการ “ตระเตรียม” หรือ “ลงมือ” ที่มีความใกล้ชิดต่อผลความเสียหายยิ่งกว่าแล้ว ก็อาจไม่สามารถป้องกันความเสียหายจากอาชญากรรมได้ทันทั่วทั้งที่และเกิดความเสียหายแก่สังคมที่ร้ายแรงกว่าปกติ ด้วยเหตุนี้ การกำหนดความผิดอาญาในขั้นตอนของการ “ตกลง” ในการกระทำความผิดอาญาระหว่างบุคคลหลายคนซึ่งอยู่ในช่วงเริ่มต้นของกระบวนการกระทำความผิด จึงเป็นการลดความเสี่ยงที่จะมีการกระทำความผิดที่เป็นภัยอันตรายต่อสังคมเกิดขึ้นจริง

อย่างไรก็ดี มีข้อสังเกตว่า ในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 3 (5) ได้กำหนดให้คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ หมายความว่า

คดีอาญาที่ฟ้องขอให้ลงโทษบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลตาม (1)-(4) ไม่ว่าในฐานะตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือ “ผู้สมคบ” ไม่ว่าจะมิชอบหรือความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกันรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้มีการลงโทษบุคคลที่ร่วมกระทำความผิดในฐานะผู้สมคบด้วย ซึ่งจะแตกต่างจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ที่พบว่าไม่ได้มีการนำหลักกฎหมายความผิดฐานสมคบมาใช้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2559 มาตรา 3 (5)

บทสรุป

ปัจจุบัน แม้ว่าจะมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขึ้นเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตดังกล่าวด้วยก็ตาม แต่ปัญหาการทุจริตก็ยังไม่ลดลง เนื่องจากกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและระบบการลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ค่อยมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น จึงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษของกฎหมาย พยานหลักฐานส่วนใหญ่จะอยู่ในความครอบครองของผู้ทรงอิทธิพล ทำให้การเข้าถึงหลักฐานเหล่านั้นสามารถกระทำได้อย่างยาก และการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดก็พบว่าเป็นการกระทำความผิดที่ศาลปรับเข้าเป็นความผิดแต่ละบทแต่ละมาตราของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ที่เป็นการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่เป็นการลงโทษเฉพาะตัวบุคคล ไม่มีการพิสูจน์ความผิดที่โยงใยกันของกลุ่มขบวนการทุจริตซึ่งพิจารณาจากรูปแบบการดำเนินงานเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันที่ค่อนข้าง

ชัดเจน จึงเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ยังคงทำให้ปัญหาการทุจริตยังไม่ลดลงนั่นเอง ดังนั้น การนำหลักสมคบคิดกันกระทำความผิดหรือที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Conspiracy” มาใช้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 จึงเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 28 (1) (2) และ (4) ให้รวมถึงการดำเนินการกับบุคคลอื่น ซึ่งเป็น “ผู้สมคบ” ด้วย ไม่ว่าจะเป็นข้อหาหรือความผิดอื่นที่เกี่ยวข้องกันรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม หรืออาจจะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 โดยกำหนดในบทบัญญัติให้ชัดเจนในเรื่องดังนี้

(1) กำหนดให้ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือโดยสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ตามมาตรา 28 (1) (2) และ (4) ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด

(2) ถ้าผู้ที่สมคบกันกระทำความผิดคนหนึ่งคนใดได้ลงมือกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ผู้ร่วมสมคบด้วยกันทุกคน ต้องระวางโทษตามที่ได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นอีกกระทงหนึ่งด้วย

(3) ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบ ทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้นต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ตาม (1)

(4) ถ้าผู้กระทำความผิดดังกล่าวกลับใจให้ความจริงแห่งการสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้มีการสมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

References

- Bassano, J. J., Harrison, D. B., Hughes, G. A., Finan, W. J., Gallagher, R. B., & Naffky, J. (1998). *American Jurisprudence* (2nd ed.). West Group.
- Boonnan, A., & Panpan, S. (2019). *Handbook of the Constitutional Law B.E. 2560*. Winyuchon. [In Thai]
- Charoonroj, S., & Bruranajroenrak, N. (2019). The conspiracy of natural persons and juristic persons to commit an offence relating to narcotics. *Ramkhamhaeng Law Journal*, 8(2), 19-36. [In Thai]
- Inthuphuti, A. (2019). *Collection of lectures, Part one, 72nd session, academic year 2019, volume 14*. Thai Bar Association, Institute of Legal Education. [In Thai]
- Lekavanich, Y. (1925). *Explanation of criminal law, Part 1*. Sophonphiphanthanakorn. [In Thai]
- Reform the Penalties for Corrupt People*. (2014). Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/105433> [In Thai]
- Saraki, C. (2022). *Inchoate crimes*. Retrieved from <https://www.lawsiam.com/?name=article&file=read&max=747> [In Thai]
- Supmork, D. (2009). *Problems and obstruction in taking a legal steps against influential figures in offices relating to submission of bids to state agencies*. Master's Thesis of Laws, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Wagner, W. J. (1951). Conspiracy in civil law countries. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 42(2), 171-183.